

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний економічний університет
Кафедра економічної теорії

Міждисциплінарна курсова робота

3

Економічної теорії

На тему:

«Порівняльний аналіз межі бідності в Україні та країнах ЄС упродовж 2010-2015 рр.»

Студентки II курсу Ф-21 групи

Лазебник Х.В.,

Науковий керівник:

Полікарпова О.С.

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ECTS _____

Тернопіль 2017р.

План

Вступ

1. Теоретико- методологічні засади виникнення бідності в сучасній економіці за проявами.
2. Аналіз розподілу доходів серед населення 2010-2015 рр.
3. Роль держави в подоланні проблеми бідності: світовий досвід та національний тренд.

Висновок

Список використаної літератури

Зміст

Вступ.....	4
1. Теоретико- методологічні засади виникнення бідності в сучасній економіці за проявами.....	6
2. Аналіз розподілу доходів серед населення 2010-2015 рр.....	11
3. Роль держави в подоланні проблеми бідності: світовий досвід та національний тренд.....	16
Висновок.....	19
Список літератури.....	21
	використаної

ВСТУП

Бідність це певне соціальне положення, на яке впливають економічні, соціальні, політичні та філософські фактори.

Незважаючи на науково-технологічний¹ прогрес та розвиток сучасних технологій, що дуже змінили вигляд цивілізації у другій половині двадцятого століття, більшість населення нашої планети (приблизно третя частина) живе у бідності.

На сьогоднішій день, не лише окремі члени суспільства, але і певні країни, які лише розвиваються чи здійснюють ринкову трансформацію економіки, також зустрічають таку проблему, як бідність.

Сучасні науковці трактують бідність різними поняттями. Наприклад, одні вважають ,що бідні люди- це ті, хто живе нижче за певний середній стандарт, інші ж вважають, що це ті люди, які живуть нижче визначеного суспільством мінімального рівня.

Бідність дуже сильно пов'язана із різними аспектами життя, наприклад, з низьким рівнем життя, освіти, з низькими можливостями реалізації своєї трудової діяльності та істотними психологічними зрушеннями.

Саме ООН виділяє чотири основні ознаки бідності: коротка тривалість життя, низький рівень освіти, позбавлення економічної бази нормального життя- чистої води, медичних послуг та якісного харчування, також вилучення із суспільного життя.

Однією з найсерйозніших проблем економічної теорії, вважають економічну нерівність, особливо у глобальному масштабі. Наприклад, дуже великий рівень бідності однієї країни та занадто великий рівень багатства іншої.

Економічна нерівність населення є джерелом нестабільності у країні, а з іншого боку сприяє підвищенню економічної активності населення.

Актуальність даного дослідження визначається тим, що існує певна кількість країн, які здійснюють ринкове реформування своєї економіки та часто зустрічається з такою проблемою, як бідність. Для того, аби була змога подолати бідність, необхідно якнайбільше досліджувати феномен бідності, виявити його економічні аспекти, визначити причини виникнення та охарактеризувати її.

Необхідно провести порівняльний аналіз межі бідності в Україні та країнах Європи, отримати певні знання щодо подолання бідності у розвинених країнах, розробити заходи боротьби з бідністю.

Об'єктом дослідження виступає така соціально- економічна категорія, як бідність.

Предметом дослідження є бідність у наукових теоріях та сучасних дослідженнях.

Метою дослідження є проведення аналізу межі бідності в Україні та країнах Європейського Союзу впродовж 2010-2015 рр.

Мета дослідження передбачає такі основні завдання:

- Проаналізувати наукові підходи до визначення бідності;
- Здійснити аналіз динаміки та особливостей рівня бідності в Україні та країнах Європи;
- Провести порівняння рівня бідності в Україні та країнах Європейського Союзу.

\

РОЗДІЛ І

Теоретико- методологічні засади виникнення бідності в сучасній економіці за проявами

Бідність- одна з найбільших проблем у сучасній економіці держав, з якою потрібно боротися і, з якою зараз пробують боротися усі країни світу.

Бідність, на мою думку, є стимулом для того, аби людина працювала і досягала певних висот. Проте, на сьогоднішній день, бідність стає на перешкоді до певного розвитку та стабільності суспільства. Бідність є дуже великою загрозою для економічно розвинених країн, так як вона може бути довготривалою та призводити до деградації суспільства, зниження рівня освіти та підвищення злочинності, що призводить до великої небезпеки громадянам країни.

Після того, як Україна стала незалежною, в нашій країні почали зменшуватися доходи населення та підвищуватися рівень бідності серед населення.

Проблема бідності існує у всіх країнах світу і вважається однією із найдавніших та найбільших суспільних проблем. Саме тому дуже багато економістів та науковців приділяють увагу цій проблемі та шукають її шляхи вирішення.

На жаль, так і не було сформоване точне поняття бідності, так як воно досить широке та залежить від багатьох факторів.

Також існує такий указ України, затверджений президентом України, у якому бідність трактується “як неможливість дотримуватись того способу

життя, який існує в конкретному суспільстві в конкретний час через брак коштів” [14].

Це означає, що відсутність бідності це не лише забезпечення фізичних умов життя (житло, одяг, харчування і т.д.), але і можливість брати участь у суспільному житті на такому рівні, який би відповідав найбільш поширеним вимогам суспільства.

Інше ж трактування говорить про те, що бідність це неможливість людини підтримувати свій мінімальний рівень споживання, що опирається на основі певних фізіологічних та соціальних нормативів.

У сучасному світі люди часто вживають поняття бідність. Але більшість людей впевнені, що бідність це лише відсутність грошей. Хоча, насправді, це ще відсутність ресурсів, таких, як здоров'я, освіта, соціальні зв'язки та ін.

Бідність розрізняють за двома типами: бідність економічно пасивного населення та бідність зайнятого населення. Бідність економічно пасивного населення обумовлена обмеженими можливостями розвитку та реалізації трудового потенціалу, або ж ці можливості обмежені.

Бідність зайнятого є більшою проблемою. Так, як саме зайняте населення створює можливості для фінансування соціальних програм і захисту непрацездатного населення. Бідність безробітних обумовлена тим, що вони не змогли реалізувати власний потенціал через невідповідність їх кваліфікаційного рівня.

За видами бідність поділяють на відносну та абсолютну. Абсолютна бідність визначає певний мінімум, необхідний для життя людини, за яким розраховують споживчий кошик та прожитковий мінімум. Вона настає при добових витратах, менших від визначеної межі абсолютної бідності.

Відносна бідність це тоді, коли людина просто не в змозі забезпечити гідний рівень життя для сучасного суспільства. Якщо абсолютна бідність

зарахтовує переважно фізіологічні ознаки, то відносна характеризує соціальні.

Відносно бідні люди це ті, які живуть у певному матеріальному достатку, але все ж, не завжди мають змогу забезпечити себе додатково у культурній, соціальній чи політичній сферах. Це люди, котрі рідко мають вільний час та не завжди мають можливість відпочити.

«Відносна бідність \rightarrow це неможливість через нестачу ресурсів підтримувати спосіб життя, притаманний конкретному суспільству у конкретний період часу» .

На жаль, відносну бідність просто неможливо подолати, так як це можна зробити із абсолютною бідністю. Відносна бідність матиме місце навіть тоді, коли підвищуються стандарти усіх прошарків суспільства.

Внаслідок бойових дій чи стихійних лих можемо спостерігати нову форму бідності- раптова бідність.

Це така форма бідності, при якій люди втрачають своє майно та джерела для існування, вимушені переселятися із своїх територій, на яких проживали.

Бідність це масове явище, яке неможливо подолати лише економічними важелями. Це суспільна проблема, яка потребує практичних дій щодо її подолання , розробки ефективних програм соціальної допомоги.

Головною проблемою бідності є низький рівень доходів. Є два шляхи для її зменшення. Один з них це підвищення доходів працюючих. Його ще називають активним. Другий спосіб це підвищення соціальної допомоги. Або іншими словами, пасивний.

Головними причинами виникнення та поширення бідності в Україні є:

- 1) зменшення рівня зайнятості населення;
- 2) зростання рівня безробіття;
- 3) низький рівень оплати праці та пенсійного забезпечення;
- 4) заборгованість із заробітної плати і соціальних виплат;

5) відсутність розвинутої системи страхування життєвих ризиків та адресної соціальної допомоги [6].

Основним джерелом бідності у нашій країні є те, що рівень заробітної плати не відповідає реальній вартості робочої сили на ринку праці. Тобто, заробітня плата настільки мала, що люди не мають змоги задовільнити свої власні потреби.

Одним з головних чинників бідності є великий рівень безробіття, що являє собою таку соціально-економічну ситуацію в суспільстві, за якої частина працездатних громадян не може знайти роботу, на яку вони заслуговують та яку вони здатні виконувати.

Також на збільшення рівня бідності можуть впливати:

- скорочення робочих місць, що призводить до міграції;
- зростання інфляції;
- скорочення або ж розпад підприємств;
- перенасичення ринку праці однорідними професіями, що призводить до неможливості реалізувати власну робочу силу;
- невідповідність ціни і вартості робочої сили працівника.

Бідність в Україні характеризується:

- низьким рівнем життя населення;
- поширення бідності серед працюючих громадян;
- майнове розшарування населення;
- висока питома вага людей, що відносять себе до бідних.
- низький рівень соціальних стандартів;
- недосконалість податкової;
- заборгованість із виплати заробітної плати;
- високий рівень безробіття серед молоді та осіб передпенсійного віку.

Та не всі безробітні є бідними, оскільки багато з них змогли знайти собі інші джерела заробітків, які не є зареєстровані в секторі економіки. Також бідність пов'язана з тим, що багато людей не мають змоги працювати через стан свого здоров'я чи у зв'язку із старістю.

Окрім цього всього, в державі починає формуватися хронічна бідність. Це може призвести до того, що через кілька десятиліть багато юнаків та дівчат не будуть мати змогу отримати належну освіту, що призведе до її низької конкурентноспроможності на ринку праці.

Отже, наслідками виникнення бідності є демографічні зміни, погіршення стану здоров'я населення, їх низький рівень освіти. Також ми визначили, що неможливо подолати бідність. Головне посилити контроль та мати змогу регулювати її з боку державних органів влади.

РОЗДІЛ II

Аналіз розподілу доходів серед населення протягом 2010-2015 рр.

Доходи населення – це певні грошові кошти та матеріальні блага, що отримує людина для забезпечення нормального фізичного, морального, економічного та інтелектуального стану. Одну з найважливіших ролей у доходах населення відіграє заробітня плата, на яку у 2015 році припадало приблизно 40% загальних доходів, та соціальна допомога, на яку припадало 36,5% доходів населення.

Сутність доходів населення розкривається за допомогою даних функцій: відтворювальної, регулюючої, соціальної та стимулюючої.

На процес формування доходів населення мають різні види чинників, які є пов'язані з людиною, підприємством, домогосподарством, розвитком країни.

До основних видів доходів належать: номінальні, реальні; первинні, вторинні; доходи від поточної діяльності, активів, соціальні доходи та ін.

За останні кілька років в Україні спостерігається зменшення доходів населення. До основних факторів, що впливають на їх рівень належать: військові дії на Сході України, зменшення ВВП, високий темп інфляції, збільшення податкового навантаження (запровадження військового збору, збору з продажу-купівлі іноземної валюти, оподаткування частини пенсій, депозитів, підвищення акцизів на тютюнові вироби, алкогольні напої тощо) і т.д.

Аналіз динаміки доходів показує, що номінальні доходи зросли, але реальні зрештою зменшилися.

Зниження рівня доходів населення зумовило збільшення самозабезпечення за допомогою підсобного господарства, пошук додаткової роботи та розвиток тіньової діяльності.

Водночас зменшення доходів негативно вплинуло на споживання й заощадження. Більша частина споживчих витрат (понад 50%) була пов'язана з оплатою продуктів харчування та комунальних послуг. Водночас зросли витрати на одяг і взуття, ліки, транспорт, зв'язок тощо. Найбільше населення економило на товарах розкоші, що загалом відповідає закону.

	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.
Грн.	2239	2633	3026	3265	3480	3788
Дол. США	282,1	330,5	232,7	217,6	158,2	135,3

Табл. 1. Динаміка середньорічної заробітної плати в Україні

За табл. 1 ми можемо побачити, що, у зв'язку із зниженням купівельної спроможності національної валюти та коливанням курсу іноземної валюти, заробітня плата порівняно з 2010 роком, зменшилася приблизно на 35%.

Загалом, у 2015 р. за рівнем купівельної спроможності Україна серед

42 країн опинилася на 41-му місці. На одного жителя України припадало 1 641 євро на рік, або близько 3 500–4 000 грн. на місяць. Проте у більшості областях, у тому числі Волинській, Житомирській, Закарпатській, Івано-Франківській, Полтавській, заробітня плата були набагато нижчою (як правило, менше 2 700 грн.).

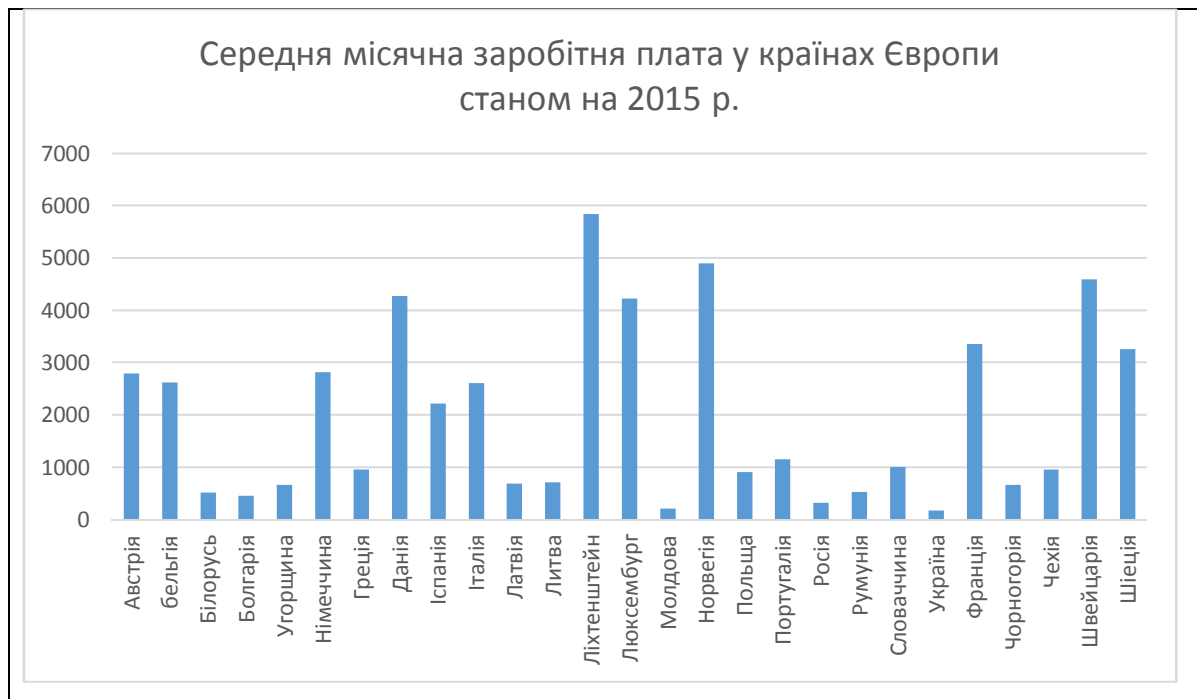
Особливість бідності в Україні полягає у значному скороченні доходу більшості населення країни, яке при цьому зберігає високий соціальний статус (рівень освіти, кваліфікації, соціальні зв'язки).

Австрія	2796
Бельгія	2627
Білорусь	521
Болгарія	461
Угорщина	665
Німеччина	2824
Греція	964
Данія	4275
Іспанія	2220
Італія	2610
Латвія	691
Литва	720
Ліхтенштейн	5850
Люксембург	4230
Молдова	215
Норвегія	4900
Польща	908
Португалія	1160
Кіпр	2500
Росія	328
Румунія	534
Словаччина	1013
Україна	135,3
Франція	3355

Чорногорія	661
Чехія	963
Швейцарія	4600
Швеція	3261

Табл.2. Середня місячна заробітня плата у країнах Європи.

За стандартами ООН, якщо людина витрачає на проживання менше 5 дол. на день, тобто 150 дол. на місяць, то вважається, що вона живе за межею бідності [12]. Станом на 12 лютого 2016 р. за курсом НБУ це приблизно 3 912 грн. у місяць. У різних країнах межа бідності визначається по-різному: у США складає не менше 40 дол./день, у країнах Східної Європи у складі Єврозони – 5 дол./день [5], в Україні – нижче прожиткового мінімуму, який станом на 1 січня 2016 р. для працездатних осіб становить 1 378 грн. У такий спосіб навесні 2015 р. ООН констатувала, що в Україні понад 80% населення живе за межею бідності.

На даній діаграмі, ми можемо розглянути середню місячну заробітню плату у країнах Європи. Як ми бачимо, найменша місячна заробітня плата в Україні та Молдові, а найбільша у таких країнах, як Ліхтенштейн, Данія, Норвегія та Швейцарія. Там заробітня плата перевищує 4000 доларів США.

Великою проблемою ми можемо виділити неефективну соціальну допомогу.

В Україні значна частка населення отримує соціальну допомогу. У 2015р. близько 12 млн. осіб отримували пенсії, 15 млн. домогосподарств одержували субсидії для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг.

РОЗДІЛ III

Роль держави в подоланні проблеми бідності: світовий досвід та національний тренд

Відомо, що в Україні низька ефективність економічного реформування призвели до поширення бідності, відбулося загострення кризи зайнятості, звуження відтворення людського потенціалу, погіршення стану здоров'я і життєдіяльності населення, що стало загрозою для розвитку людського, трудового й інтелектуального потенціалів українського суспільства.

У країні з відносно однорідним складом населення за короткий термін утворився вузький прошарок багатих і дуже багатих людей одночасно з великою бідністю громадян.

Існуюча система соціального захисту, зокрема, соціальна допомога і соціальні компенсації не захищають малозабезпечені верстви населення від бідності.

Державна політика щодо подолання бідності через механічне вирівнювання доходів соціально вразливих груп населення не має комплексного характеру і дає лише тимчасовий ефект, що, в кінцевому рахунку, призводить до великих соціальних видатків з державного бюджету, але не вирішує проблему масштабної бідності.

Таким чином, в Україні є актуальним створення такої системи соціального захисту населення, яка здатна реагувати на соціально-економічні ризики та сприятиме зменшенню бідності в усіх групах населення. Бідність, у певному її прояві, властива кожній країні незалежно від форми правління чи рівня соціально-економічного розвитку.

Маючи дані за 2012 рік, зарплат Європейського Союзу та України, можна зробити висновок про добробут в країнах.

Велика Британія-3118 євро, Нідерланди-3000 євро, Німеччина-2980 євро, Данія-2947 євро, Бельгія-2784 євро, Австрія-2746 євро, Ірландія-2639 євро, Італія-2344 євро, Польща-1320 євро, Угорщина 1213 євро, Україна -300 євро.

У 2000 р. на Самміті ООН Україною була підписана Декларація тисячоліття, в якій зниження рівня бідності вдвічі до 2015 р. визначено однією з найважливіших Цілей розвитку людства.

Стратегічні підходи визначено у Цілях Розвитку Тисячоліття до 2015 року (Ціль 1. Подолання бідності) передбачено:

- скорочення частки бідного населення у 2013 році – до 26,0%, у 2015 році – до 25,0 %;

- скорочення частки бідних серед працюючих осіб у 2013 році – до 17,0%, у 2015 році – до 15,0 %;

- скорочення частки бідних серед дітей у 2013 році – до 31,0%, у 2015 році – до 29,0 % [12].

Проблему подолання бідності у нашій країні необхідно вирішувати за допомогою реалізації наступних стратегічних напрямів: підвищення зайнятості населення та розвиток ринку праці, збільшення рівня доходів від трудової діяльності, удосконалення системи соціального законодавства, ефективне використання бюджетних коштів, реалізація програми залучення міжнародних інвестицій та грантів на соціальні перспективи та заходи, здійснення моніторингу реалізації стратегічних напрямів подолання бідності

Українському суспільству притаманний високий рівень бідності серед економічно активного населення, що пов'язано як з високим рівнем безробіття, так і з низькою заробітною платою або довготривалою затримкою її виплати.

Визначаючи подальші шляхи подолання бідності в Україні, слід виходити з того, що працездатна частина населення має бути забезпечена роботою і гідною заробітною платою, що дасть змогу значно знизити рівень бідності.

При цьому актуальними заходами є зменшення безробіття, скорочення низькооплачуваної та «тіньової» зайнятості, а також забезпечення зростання реальної заробітної плати як основного джерела грошових надходжень населення.

Важливим залишається комплекс заходів щодо сприяння зміцненню позицій середнього класу через розвиток малого і середнього бізнесу. Нагальним питанням зменшення бідності нинішніх і майбутніх пенсіонерів є проведення пенсійної реформи.

Для недопущення поширення бідності серед соціально вразливих верств населення доцільно розширити спектр можливостей для працевлаштування людей з особливими потребами та зайнятості людей похилого віку. У цьому зв'язку варто запозичувати перевірений часом досвід економічно розвинутих країн.

Необхідно забезпечити доступ економічно активного населення до надання якісних медичних послуг.

Розв'язання проблеми бідності в Україні неможливе без державної соціальної допомоги та створення сучасної системи соціальних послуг.

Зниженню рівня бідності також сприятиме удосконалення системи державних соціальних стандартів і гарантій. Зокрема актуальним є перегляд методики розрахунку прожиткового мінімуму, враховуючи регіональні особливості рівня та глибини бідності.

ВИСНОВОК

Отже, бідність – це суспільно-економічна проблема, яка існує в кожній країні і залишається однією з глобальних проблем людства та вимагає практичних дій щодо її зменшення.

Бідність як соціально-економічна категорія породжує економічну та політичну нестабільність, невпевненість та страх перед майбутнім.

Головною проблемою бідності залишається низький рівень заробітної плати та нерівномірність розподілу і неефективність перерозподілу коштів з боку держави, що негативно відображається на рівні життя людей.

Для того, щоб запобігти подальшому зростанню бідності, державі в особі органів влади та органів місцевого самоврядування необхідно підвищити рівень життя.

В Україні існування бідності пригнічує соціально-економічний розвиток. Поширення бідності серед працюючих перешкоджає стабільному економічному розвитку. Бідні не можуть отримати якісну освіту та медичну допомогу і часто не отримують найнеобхідніших послуг. Вони не спроможні накопичувати і зберігати людський капітал, що є причиною поширення бідності, погіршення показників людського розвитку. Тому економіка відчуває дефіцит кваліфікованих працівників.

Для того, щоб люди могли ефективно працювати, управляти сучасною технікою, вони мають вести сучасний спосіб життя, зокрема звикнути до технічного обладнання в побуті. Тому національна модель соціальної політики в Україні має постійно оновлюватись та спрямовуватись на подолання бідності, створення нормальних умов життя і праці.

Оскільки бідність характеризує низький рівень життя населення, то державна соціальна політика має спрямовуватись на його підвищення, зробивши цю мету пріоритетом розвитку суспільства на довгострокову перспективу. Вирішення проблеми бідності та низького рівня соціального захисту населення в Україні слід пов'язувати не тільки з економічним розвитком, а й з існуючою системою соціальних цінностей, ефективністю діяльності державних інститутів, дієвістю механізмів державного управління соціальним розвитком, результативністю співпраці органів державного управління, місцевого самоврядування і суспільства, громадян.

Ідеальна мета боротьби з абсолютною бідністю — її абсолютне подолання. Але її подолати неможливо. Проте можна зменшити масштаби та пом'якшити її прояви; зменшити розшарування населення за рівнем доходів; вживати заходи, спрямовані на запобігання бідності.

Соціальна політика в Україні залишається пасивною і не адекватною напруженій ситуації. Політика розподілу доходів населення повинна бути спрямована, насамперед, на відновлення ролі оплати праці, як основного джерела грошових доходів населення та важливого стимулу трудової активності громадян .

Доходи і купівельна спроможність населення мають не тільки соціальне значення – як складові рівня життя, але і як чинники, що визначають тривалість самого життя.

Основна зброя проти бідності – це така політика, яка була б направлена на економічне зростання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бервено О. Вплив надмірної нерівності доходів на якість життя / О. Бервено // Проблеми економіки. – 2014. – № 1. – С. 304-308.
 2. Гарін Б. Перерозподільна функція держави в Україні / Б. Гарін // Вчені записки Університету «КРОК». – 2014. – № 37. – С. 18-24.
 3. Комар Н. Теоретичні підходи до вивчення проблем бідності: глобальний та країнний виміри / Н. Комар // Галицький економічний вісник. – 2011. – № 2. – С. 23-33.
 4. Куценко Н. В. Зміцнення соціальної бази реформ – шлях до подолання бідності / Н. В. Куценко // Економіка України. – 2002. – № 2. – С. 27–34.
 5. Лібанова Е., Палій О. Ринок праці та соціальний захист: Навч. посіб. із соціальної політики. – К.: Вид-во С. Павличко “Основи”, 2004. – С. 153-154.
 6. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
 7. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку та торгівлі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // www.me.gov.ua
 8. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>.
 9. Офіційний сайт ООН [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.un.org/.
- 29
10. Стрішенець О.М. Економічна теорія: [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / О.М. Стрішенець, Л.В. Єлисеєва, В.І. Ліщук. – Луцьк: СЛУ ім. Лесі Українки, 2014. – 240 с.

11. Указ Президента України “Про стратегію подолання бідності” від 15 серпня 2001 р. № 637 // CD NAU
12. Рейтинг Purchasing Power Europe, 2014–2015 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [//http:// ec. europa.eu/eurostat/web/purchasing-power-parities](http://ec.europa.eu/eurostat/web/purchasing-power-parities).
13. Research & Branding Group [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rb.com.ua/rus/>.